

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบหาความสัมพันธ์ (Descriptive Correlational Research) เพื่อศึกษาสัมพันธ์ภาวะระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านครอบครัว ได้แก่ ลักษณะครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว ประวัติพันธุกรรมโรคธาลัสซีเมียในครอบครัว การทราบผลการเป็นพาหะโรคธาลัสซีเมียของสามี และการสนับสนุนจากสามี และความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์กับสัมพันธ์ภาวะระหว่างมารดาและบุตรในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียที่มีอายุระหว่าง 18-35 ปี จำนวน 103 คน เก็บข้อมูลที่แผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา จ.ชลบุรี ตั้งแต่โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2548 -27 ธันวาคม พ.ศ. 2548 โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของหญิงตั้งครรภ์ แบบวัดความสัมพันธ์ในครอบครัว แบบวัดการสนับสนุนจากสามี แบบวัดความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์และแบบวัดสัมพันธ์ภาวะระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ แบบสอบถามชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficiency) ได้ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดความสัมพันธ์ในครอบครัว เท่ากับ .83 แบบวัดการสนับสนุนจากสามี เท่ากับ .87 แบบวัดความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์เท่ากับ .80 และแบบวัดสัมพันธ์ภาวะระหว่างมารดาและทารกในครรภ์เท่ากับ .77

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 103 ราย มีอายุเฉลี่ย 26.19 ปี ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างเอกชน มีอายุครรภ์เฉลี่ย 23.63 สัปดาห์ โดยอยู่ในช่วงไตรมาสที่ 2 มากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้วางแผนการตั้งครรภ์ไว้ก่อน แต่พบว่ามีอาการฝากครรภ์อย่างสม่ำเสมอ ข้อมูลด้านครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว มีรายได้ครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 12,102.91 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีประวัติพันธุกรรมโรคธาลัสซีเมีย และสามีไม่เป็นพาหะโรคธาลัสซีเมีย กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับปานกลาง ได้รับการสนับสนุนจาก

สามมีในระดับปานกลางทั้งรายด้านและโดยรวม และมีสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์โดยรวมในระดับสูง

2. ความสัมพันธ์ในครอบครัวเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .383, p < .001$) ส่วนปัจจัยตัวอื่น ๆ ที่ศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์

3. ความสัมพันธ์ในครอบครัวสามารถทำนายสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย ได้ร้อยละ 14.7 โดยมีสมการทำนายคือ

สมการในรูปคะแนนดิบ

สัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ = $59.451 + .312$ (ความสัมพันธ์ในครอบครัว)

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

สัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ = $.383$ (ความสัมพันธ์ในครอบครัว)

อภิปรายผล

การอภิปรายผลเรียงตามลำดับสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ลักษณะครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว ประวัติพันธุกรรมโรคธาลัสซีเมียในครอบครัว การทราบผลการเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียของสามี และการสนับสนุนจากสามี มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย

ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถทำนายสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียได้ หมายความว่าสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว จะช่วยทำให้มารดามีความรักความผูกพันกับทารกในครรภ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยยอมรับสมมติฐานเพียงบางส่วน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในขณะที่ตั้งครรภ์ ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดและคุ้นเคยเช่นสมาชิกในครอบครัว รวมถึงญาติพี่น้อง ทำให้หญิงตั้งครรภ์รับรู้ตัวตนมีแหล่งประโยชน์ที่ดี มีคนคอยห่วงใย รับฟังปัญหาและให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดความอบอุ่นใจ เกิดความมั่นคงทางจิตใจ และช่วยลดความวิตกกังวล ทำให้หญิงตั้งครรภ์มีทัศนคติต่อทารกในครรภ์และการตั้งครรภ์ครั้งนี้ ส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์ได้พัฒนาความรักใคร่ผูกพันกับทารกในครรภ์ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลินด์เนอร์ (Lindner, 1984 cited in Gaffney,

1988, p. 108) ที่พบว่าสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นกับมารดา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุดมวรรณ ภาระเดช (2533) ซึ่งพบว่าหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนจากมารดาจะสามารถปรับตัวต่อการเป็นมารดาได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือ ซึ่งการที่หญิงตั้งครรภ์สามารถปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาได้ดีจะสามารถกระทำพัฒนากิจขณะตั้งครรภ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ก็จะสร้างสัมพันธภาพกับทารกในครรภ์ได้ดีด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รพีพรรณ เรืองเดชอนันต์ (2539) ซึ่งศึกษาสัมพันธภาพระหว่างมารดากับทารกในครรภ์ของหญิงครรภ์แรก พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากมารดาของหญิงตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพกับทารกในครรภ์ของหญิงครรภ์แรก สอดคล้องกับผลศึกษาของ ศรีสวาท ชัยสิทธิ์ (2543) ที่ศึกษาการดูแลสุขภาพตนเองของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียหลังรับคำปรึกษาโรคธาลัสซีเมีย พบว่าการสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการดูแลสุขภาพของตนเองของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวจะช่วยให้หญิงตั้งครรภ์เกิดความรู้สึกรอบคอบและมีที่ปรึกษาที่ไว้วางใจได้ ทำให้หญิงตั้งครรภ์มีทัศนคติที่ดีต่อการตั้งครรภ์ เป็นการเพิ่มแรงจูงใจในการดูแลตนเองและทารกในครรภ์ และส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างมารดาและทารกในครรภ์อีกด้วย และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ แกฟเฟนีย์ (Gaffney, 1988, pp. 108 -118) ที่พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวและจากบุคลากรด้านสุขภาพ จะทำให้สร้างสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ได้ดียิ่งขึ้น

ลักษณะครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในระยะตั้งครรภ์ หญิงตั้งครรภ์ทั้งที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ล้วนต้องการความช่วยเหลือ คอยดูแล สนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ลักษณะครอบครัวจึงเป็นตัวบ่งชี้ถึงการมีบุคคลใกล้ชิดคอยร่วมในระยะตั้งครรภ์เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว คือร้อยละ 80.6 และจากการพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างพบว่า แม้จะแยกครอบครัวออกมาอยู่เองตามลำพังแต่กลุ่มตัวอย่างยังคงติดต่อกับโทรศัพท์พูดคุย รวมถึงการกลับไปเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องอยู่บ่อย ๆ อันเป็นลักษณะเด่นของครอบครัวไทยซึ่งเป็นระบบเครือญาติ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างกับครอบครัวเดิมยังคงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด อีกทั้งลักษณะเด่นของสังคมไทยที่มีลักษณะของการเอื้อเฟื้อเกื้อกูล คอยดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันแสดงถึงแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่ดีของกลุ่มตัวอย่าง เหล่านี้ทำให้ความแตกต่างระหว่างครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายในสังคมไทยมีน้อย และประการสำคัญ

คือพัฒนาการของสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์เป็นการพัฒนาของปฏิสัมพันธ์ของหญิงตั้งครรภ์เองมากกว่าปัจจัยพื้นฐานโดยทั่วไป ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างไม่ว่าจะอยู่ในครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายก็สามารถสร้างความผูกพันต่อทารกได้ไม่แตกต่างกัน และจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มก็พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ในการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าตัวแปรทำนายแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันเองคือ ประวัติพันธุกรรมโรคธาลัสซีเมียกับลักษณะครอบครัว ความวิตกกังวลกับการทราบผลการเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียของสามี ($r = .224, p < .05, r = .234, p < .01$ ตามลำดับ) ซึ่งจะส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายที่มีต่อตัวแปรเกณฑ์ลดน้อยลงไปอีก ทำให้พบว่าลักษณะครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย

ประวัติพันธุกรรมโรคธาลัสซีเมียในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ อธิบายได้ว่า การเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียซึ่งไม่ได้มีอาการแสดงของโรคแต่อย่างใด อาจทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดโรคธาลัสซีเมียให้กับทารกในครรภ์ได้ เช่นการศึกษาของ กิตินันท์ สิทธิชัย (2540) ที่ศึกษาการรับรู้ภาวะสุขภาพ การสนับสนุนจากคู่สมรสและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของมารดาที่ติดเชื้อเอชไอวี พบว่า มารดาที่ติดเชื้อเอชไอวี มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหรือภาวะแทรกซ้อนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เนื่องจากรู้สึกว่าตนมีเชื้อเอชไอวี แต่ยังไม่มีอาการแสดงของโรคเกิดขึ้น ทำให้ความตระหนักหรือการรับรู้ในเรื่องนี้มีน้อย นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังได้รับความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียและการถ่ายทอดโรคไปสู่ลูกจากเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลภายหลังได้รับการตรวจพบว่าเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับโรคมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้ประวัติพันธุกรรมโรคธาลัสซีเมียในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์ต่อสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์

การทราบผลการเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียของสามีไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การทราบผลการตรวจการเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียของสามี จะทำให้กลุ่มตัวอย่างประเมินว่าบุตรของตนเสี่ยงต่อการเป็นพาหะหรือเป็นโรคธาลัสซีเมียหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าสามีของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย (ร้อยละ 62.1) ทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีโอกาสเสี่ยงที่บุตรจะเป็นพาหะหรือเป็นโรคธาลัสซีเมียน้อย การทราบผลการเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียของสามีจึงไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ อีกประการหนึ่งอาจเนื่องมาจาก

ปัจจัยด้านนี้ไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลโดยตรงกับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ แต่อาจจะ มีผลทางอ้อม จากผลการวิจัยที่พบว่า การทราบผลการเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียของสามี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย (ตาราง ที่ 11 ในภาคผนวก) หมายความว่า หากสามีเป็นพาหะของโรคจะทำให้หญิงตั้งครรภ์มีความวิตก กังวลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ได้ อย่างไรก็ตาม และความสัมพันธ์ระหว่างการทราบผลการเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียของสามีกับ ความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งทำให้การทราบผล การเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียของสามีไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารก ในครรภ์

การสนับสนุนจากสามีไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกใน ครรภ์ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า แม้กลุ่มตัวอย่างจะเป็นพาหะของ โรคธาลัสซีเมีย แต่ก็ไม่ปรากฏอาการผิดปกติใด ๆ ยังสามารถทำงานประกอบอาชีพเลี้ยงตัวได้ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เอง ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามปกติ ไม่ได้รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระต้อง พึ่งพาสามี ดังนั้นการสนับสนุนจากสามีจึงไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและ ทารกในครรภ์ อย่างไรก็ตามผลการวิจัย พบว่าการสนับสนุนจากสามีด้านการเปรียบเทียบและ การประเมินคุณค่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ($r = .234, p < .05$) แสดงว่าหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากสามีด้านนี้ดี จะทำให้มี สัมพันธภาพที่ดีระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า การสนับสนุนจากสามีในด้าน นี้เป็นการแสดงออกถึงความเห็นพ้อง รับรองและการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปประเมินตนเอง ซึ่งจะทำให้หญิงตั้งครรภ์เกิดความมั่นใจที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดี ผ่อนคลายความเครียดลดความวิตกกังวล ทำให้สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับทารกในครรภ์ได้

สำหรับการสนับสนุนจากสามีในด้านอื่น ๆ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพ ระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นที่ทราบและยอมรับกันอย่าง กว้างขวางในปัจจุบันว่าความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นสัมพันธภาพที่สำคัญต่อการให้การ สนับสนุนด้านอารมณ์ และเป็นสัมพันธภาพที่มีการยึดเหนี่ยวกันอย่างเหนียวแน่น ซึ่งความสัมพันธ์ ที่มีลักษณะเช่นนี้ จะมีประสิทธิภาพมาก โดยเฉพาะผลทางด้านจิตใจของหญิงตั้งครรภ์ (Pender, 1982, p. 334) ดังนั้นพยาบาลจึงควรตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้และให้การพยาบาลโดย การสนับสนุนให้สามี มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ดูแล เอาใจใส่และให้กำลังใจแก่หญิงตั้งครรภ์ ซึ่ง จะส่งผลต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ และการปรับตัว เพื่อรับบทบาทการเป็นมารดาของหญิงตั้งครรภ์ด้วย

2. ความวิตกกังวลในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าความวิตกกังวลในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ อธิบายได้ว่า อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความวิตกกังวลในระดับปานกลาง (ร้อยละ 74.76) ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ วิมานุช มิตราวรัตน์ (2543) ที่ทำการศึกษาค่าความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียมีความวิตกกังวลอยู่ในระดับปานกลางและน้อย ซึ่งเป็นระดับที่บุคคลสามารถปรับตัวเพื่อบรรเทาหรือลดความวิตกกังวลที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ได้ และความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียนั้น ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ กรรณิการ์ กันธะรักษา (2531) กล่าวว่า ภาวะเครียดและวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์มีความแตกต่างกันตามพื้นฐานของบุคลิกภาพ ภูมิหลังและสภาพแวดล้อมของแต่ละคน ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีหลายปัจจัยที่มีส่วนช่วยให้กลุ่มตัวอย่างคลายความวิตกกังวลลง ได้แก่

อายุของกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในวัยที่เหมาะสมคือมีอายุเฉลี่ย 26.19 ปี มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย และวุฒิทางอารมณ์ เมื่อแต่งงานมีครอบครัวและตั้งครรภ์ ก็พร้อมที่จะปรับตัวสู่บทบาทการเป็นมารดา ซึ่งพฤติกรรมบทบาทการเป็นมารดานั้นจะพัฒนาควบคู่ไปกับการสร้างความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกนั่นเอง ดังจะเห็นได้จากกลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนสำหรับการตั้งครรภ์ครั้งนี้มากที่สุด ถึงร้อยละ 61.2 และมีการฝากครรภ์อย่างสม่ำเสมอคิดเป็นร้อยละ 96.1 สื่อให้เห็นถึงการยอมรับการตั้งครรภ์ พร้อมที่จะเอาใจใส่ต่อทารกในครรภ์ และรับรู้บทบาทการเป็นมารดาได้ดี ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ด้วย

การรับบริการฝากครรภ์อย่างสม่ำเสมอ ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เรื่องโรคและการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง ทั้งจากบุคลากรด้านสุขภาพ จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ และจากสื่อต่าง ๆ ช่วยทำให้กลุ่มตัวอย่างคลายความวิตกกังวล

นอกจากนี้ ระยะเวลายังช่วยให้ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นผ่อนคลายลงได้ เนื่องจาก การตรวจคัดกรองการเป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียนั้นต้องทำในช่วงอายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ ทำให้กลุ่มตัวอย่างทราบผลการตรวจคัดกรองตั้งแต่วัยแรก ๆ (ในช่วงไตรมาสแรก) ซึ่งช่วงเวลาที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุครรภ์อยู่ในไตรมาสที่สอง ทำให้ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นผ่อนคลายลงได้ ทำให้ไม่มีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ แครนเลย์ (Cranley, 1979) ที่พบว่า ความวิตกกังวล ไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ และผลการศึกษาของ มณีภรณ์ ไสมานุสรณ์ (2536) ที่ศึกษาความวิตกกังวลในหญิงตั้งครรภ์แรก พบว่าความวิตกกังวล ไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาครรภ์แรกและบุตรในระยะตั้งครรภ์

3. ปัจจัยทางด้านครอบครัวและความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์สามารถ ร่วมกันทำนายสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะ ของโรคธาลัสซีเมียได้

จากผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวสามารถทำนายสัมพันธ์ภาพระหว่าง มารดาและทารกในครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียได้ อธิบายได้ว่า สัมพันธ์ภาพที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวซึ่งถือเป็นเครือข่ายทางสังคมที่ใกล้ชิด กับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมและไว้วางใจกัน สัมพันธ์ภาพที่ดี จะส่งผลให้รับรู้ถึงความรัก ความผูกพันที่สมาชิกในครอบครัวมีต่อกัน ทำให้หญิงตั้งครรภ์เกิด ความรู้สึกมั่นใจ อบอุ่นและปลอดภัย ช่วยให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับการตอบสนองความต้องการ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการด้านอารมณ์ การบริการและสิ่งของ ทำให้หญิงตั้งครรภ์สามารถเผชิญ กับวิกฤติต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี และยังช่วยให้หญิงตั้งครรภ์เผชิญกับความเครียดได้ อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย (Cobb, 1976) ซึ่งส่งผลต่อเนื่องไปถึงปรับบทบาทเป็นมารดาของ กลุ่มตัวอย่างและพัฒนาการของสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์

ข้อเสนอแนะ

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

พยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกครรภ์ฝากครรภ์ ควรมีแนวทางในการให้บริการเพื่อส่งเสริม ให้หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียสามารถพัฒนาสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและ ทารกในครรภ์ให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงการปรับบทบาทการเป็นมารดาด้วยดังนี้

1. มีการประเมินเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัวของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของ โรคธาลัสซีเมียที่มารับบริการ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงระดับความสัมพันธ์ในครอบครัว สามารถ วางแผนให้การพยาบาลได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวรวมถึง การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยการจัดทำคู่มือสำหรับหญิงตั้งครรภ์ และครอบครัวโดยเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียและความสำคัญของการตั้งครรภ์ เปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลหญิงตั้งครรภ์ให้มากขึ้น เพื่อช่วยให้

หญิงตั้งครรภ์ปรับตัวได้อย่างเหมาะสมซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์

3. ควรจัดให้สามีและสมาชิกในครอบครัวที่ใกล้ชิดกับหญิงตั้งครรภ์ เข้าร่วมรับฟังการให้ความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมีย เพื่อให้ครอบครัวสามารถให้ความช่วยเหลือ รวมถึงให้กำลังใจแก่หญิงตั้งครรภ์ได้อย่างเหมาะสม

4. สำหรับสามีของหญิงตั้งครรภ์ซึ่งการวิจัยครั้งนี้พบว่าไม่เข้ารับการตรวจคัดกรอง จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.4 นั้น นอกจากการให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นพาหะของโรค การแนะนำให้ทราบถึงประโยชน์ของการตรวจคัดกรองแล้ว ควรจะมีการประเมินเพื่อหาสาเหตุ ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้สามีของหญิงตั้งครรภ์ไม่เข้ารับการตรวจคัดกรอง เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือให้เข้ารับการตรวจคัดกรองด้วยความสมัครใจ ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงการวางแผนครอบครัวเพื่อหลีกเลี่ยงการให้กำเนิดบุตรที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคธาลัสซีเมีย

5. พยาบาลควรตระหนักถึงความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ด้วย ซึ่งแม้ผลการวิจัยครั้งนี้จะพบว่าความวิตกกังวลจะไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ แต่ก็พบว่ามีหญิงตั้งครรภ์ที่มีความวิตกกังวลในระดับสูงอยู่ถึง 8 รายคิดเป็นร้อยละ 7.7 ดังนั้น พยาบาลควรมีแนวทางในการปฏิบัติเพื่อช่วยลดความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ โดยการวิเคราะห์หาสาเหตุของความวิตกกังวล การอธิบายให้ทราบถึงผลเสียของความวิตกกังวลที่มากเกินไป และให้ความช่วยเหลือโดยชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตามความเหมาะสมในหญิงตั้งครรภ์แต่ละรายโดยคำนึงถึงบริบทของครอบครัวด้วย

ด้านการบริหารการพยาบาล

ผู้บริหารควรตระหนักถึงการพัฒนาความรู้และความสามารถของบุคลากรทางการพยาบาล โดยการจัดอบรม หรือจัดสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมีย แก่พยาบาลประจำการในแผนกรับฝากครรภ์ และพยาบาลในหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการให้บริการพยาบาลแก่หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียและหญิงตั้งครรภ์ทั่วไป

ด้านการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพควบคู่กัน จะทำให้ผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อหาปัจจัยที่อาจมีความสัมพันธ์และสามารถทำนายสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียได้เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการศึกษาในระยะยาวไปถึงระยะภายหลังคลอด ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการจัดบริการที่เหมาะสมต่อไป

3. ควรมีการศึกษาถึงการรับรู้ภาวะสุขภาพในสามีของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย

ด้านการศึกษา

1. ควรมีการสนับสนุนให้สถานศึกษาเน้นย้ำและตระหนักถึงความสำคัญของระบบครอบครัว การให้ความสำคัญต่อสัมพันธภาพที่ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างบุคคลากรที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

2. จัดระบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของระบบครอบครัวและความสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ทั้งในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียและหญิงตั้งครรภ์ทั่วไป เพื่อส่งเสริมเป้าหมายการพยาบาลในปัจจุบันที่เน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลาง ทำให้เกิดความสุขและความผูกพันในครอบครัวที่แน่นแฟ้นต่อไป

ข้อจำกัดของงานวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยว อันหมายถึงสมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย สามี หญิงตั้งครรภ์ และบุตรเท่านั้น ได้รับการสนับสนุนจากสามีในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรนี้น่าจะมีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ในทิศทางเดียวกัน แต่ผลการวิจัยกลับพบว่ามีเพียงความสัมพันธ์ในครอบครัวเพียงตัวเดียวเท่านั้น ที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ได้ ผู้วิจัยคาดว่าอาจเกิดจากความเข้าใจข้อคำถามในแบบสอบถามไม่ตรงกันในเรื่องของความหมายของ "ครอบครัวเดี่ยว" และ "ครอบครัวขยาย" ของหญิงตั้งครรภ์กลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้ข้อมูลคลาดเคลื่อนตามความเข้าใจของหญิงตั้งครรภ์ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะได้มีการปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถามให้เกิดความชัดเจน สื่อความหมายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจตรงกัน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือมากขึ้น